

AKTSIASELTSI A.L.A.R.A. nõukogu aruanne

AS-i 2020. majandusaasta aruande kohta esitamiseks üldkoosolekule

AS A.L.A.R.A. nõukogu, koosseisus Jane Paju (esimees), Merilin-Siret Sahku ja Riina Aasa esitab üldkoosolekule kinnitamiseks AS A.L.A.R.A. 2020. majandusaasta aruande ja kasumi jaotamise ettepaneku.

AS A.L.A.R.A. põhitegevuseks on Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamine ja saastusest puhastamine, radioaktiivsete jäätmete käitlemise alaste projektide väljatöötamine ja rakendamine ning Eestis tekkivate radioaktiivsete jäätmete käitlemine ja ladustamine.

Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamise, omanikuta kiirgusallikate ohutustamiseks valmisoleku ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise teenuste teostamiseks on riigieelarves ettenähtud sihtotstarbeline toetus, kusjuures 2020. aastal oli toetus riigieelarvest 467 999 eurot.

Ülejäänud tulu saadi peamiselt teistes ettevõtetes, tervishoiu- ja teadusasutustes tekkivate radioaktiivsete jäätmete käitlemise ja ladustamise eest kokku 41 998 eurot.

AS A.L.A.R.A. omab kiirgustegevuslube, mille alusel on tal Eestis ainuõigus kiirgustegevuseks Paldiski endisel tuumaobjektil (loa kehtivusega kuni 25.05.2021. a.) ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidlas (loa kehtivusega kuni 01.03.2023. a.). Samuti koostas ja esitas AS 2020. aastal kiirgustegevusloa taotluse ioniseeriva kiirguse mõõteseadmete kalibreerimiskeskuse rajamiseks ja kalibreerimisteenuse osutamiseks.

AS A.L.A.R.A. kõik aktsiad kuuluvad riigile, aktsiaselts on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi haldusalas.

2020. aastal olulisemateks töödeks olid:

1. Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamine, sh. nende kiirgusohutuse ning turvalisuse tagamine.

2. Radioaktiivselt saastatud rajatiste desaktiveerimis-, demontaaži- jms. tööde teostamine Paldiski ja Tammiku objektidel:

2.1. Radioaktiivsete jäätmete käitlemine. Eesmärgiga ladustatavate radioaktiivsete jäätmete mahtu vähendada teostati varasemate Paldiski objekti radioaktiivsete jäätmete käitlemise projektide täitmisel kogutud jäätmete täiendavad kiirgusuuringud ja saastusest puhastamine mahus 0,75 tonni. Jätkati ladustatavate jäätmepakendite (kokku 53 tk) gammaspektromeetrilise iseloomustamisega vastavalt Keskkonnaametiga kooskõlastatud meetodikale. Iseloomustamisega selgitati välja igas pakendis ladustatud jäätmete täpsem isotoobiline koostis ja aktiivsus, mis on aluseks näiteks nende jäätmete hilisema lõpladustamise viisi valikul. Käideldud on ka teistelt asutustelt vastu võetud radioaktiivsed jäätmed. 2020. aastal võeti radioaktiivseid jäätmeid vastu üheksalt asutuselt

(peamiselt tööstusettevõtted, tervishoiu- ja teadusasutused). Nendeks jäätmeteks olid kinnised kiirgusallikad, radioaktiivset ainet sisaldava sihverplaadiga mõõteseade ja elektroonikakomponendid, tuumamaterjali sisaldavad militaarjäätmel, vaesestatud uraanist varjestuskonteiner ja konteineri osad (kokku 78 kiirgusallikat).

Eelpool nimetatud inimese tervisele ja ümbritsevale keskkonnale ohtlikud ning seetõttu käitlemist vajanud jäätmed on käitlustööde tulemusena ohutustatud.

2.2. Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla likvideerimine. Jätkus Tammiku hoidlast aastatel 2009 kuni 2011 toodud eelsorteeritud jäätmete käitlemine ja ladustamine. Jätkati hoidla dekomissioneerimistöödega (saastusest puhastamise ja lammutamisega), sh. alustati kiirgusohutushinnangu koostamisega, mis on vajalik hoidla ja selle territooriumi vabastamiseks kiirgusohutuse nõuete kohaldamisest.

3. Omanikuta kiirgusallikate ohutustamine ja selleks vajaliku valmisoleku tagamine. Omanikuta kiirgusallikate ohutustamiseks loodud 13/7 (13 tundi päevas, 7 päeva nädalas) valmisolek seisneb kiirgustöötajate operatiivses valmisolekus allikate transpordiks, käitlemiseks ja ladustamiseks Paldiski radioaktiivsete jäätmete vahehoidlas. Valmisolek hõlmab igapäevaselt ajavahemikku 8.00 – 21.00, millal vähemalt üks AS-i esindav kiirgustöötaja on kättesaadav mobiiltelefoni teel päästeasutusele vms organisatsioonile (Keskkonnaamet, Keskkonnainspeksioon, Politsei- ja Piirivalveamet jne.), kes on omanikuta kiirgusallika avastanud. Kokku ohutustati 43 kiirgusallikat.

4. Jätkati ettevalmistavate tegevustega Paldiski endise tuumaobjekti kahe reaktorisektsiooni likvideerimise ja radioaktiivsete jäätmete lõpphoidla rajamise mõju hindamiseks. Valmisid riigihanke „Eriplaneeringu koostamise ja mõjude hindamise aluseks olevate uuringute tellimine“ alusdokumendid, sh. teostati turu-uuring riigihangete seaduse § 10 tähenduses. Turu-uuringus küsiti ettevõtjalt tagasiside alusdokumentides seatud tähtaegade ja kvalifitseerimistingimuste sobivuse ning pakkuja poolt koostatava teenuse osutamise kirjelduse juhise arusaadavuse ja täidetavuse kohta. Hanke korraldas AS (hanke teade avaldati riigihangete registris 15.10.2020. a. Ettevõtja põhjendatud ettepaneku alusel muudeti pakkumuse esitamise esialgset tähtaega ja uueks tähtajaks määrati 14.01.2021. a.). Lisaks valmisid riigihanke „Radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaiga rajamise eriplaneeringu koostamine ja keskkonnamõju strateegiline hindamine“ alusdokumendid. Hanke korraldas Lääne-Harju Vallavalitsus (hanke teade avaldati riigihangete registris samuti 15.10.2020. a. ja selle kohaselt oli pakkumuse esitamise tähtaeg 16.11.2020. a.).

5. Alustati saastunud metallijäätmete sulatamise ettevalmistavate tegevustega. Teostati Paldiski objektis ladustatud saastunud metallijäätmete vastavuse kontroll sulatustehaste nõuetele ja koostati sulatusteenuse osutaja leidmiseks korraldatava riigihanke alusdokumentide tehnilise kirjeldus.

6. Jätkati ioniseeriva kiirguse mõõteseadmete kalibreerimiskeskuse rajamisega (keskuse ruumi rekonstrueerimine, gammamõõteseadmete ja pinnasaaste mõõteseadmete kalibreerimise süsteemide soetamine ning kiirgustegevusloa taotluse koostamine ja esitamine ioniseeriva kiirguse mõõteseadmete kalibreerimiskeskuse rajamiseks ja kalibreerimisteenuse osutamiseks).

Eesti teistelt ettevõtelt, tervishoiu- ja teadusasutustelt radioaktiivsete jäätmete käitlemise ja vaheladustamise eest laekus 26 373 eurot ning jäätmete transpordi eest 1 016 eurot.

Investeeringud

2020. aasta investeeringuna jätkati kalibreerimiskeskuse ruumi rekonstrueerimisega, milleks kasutati 2 519 eurot.

Majandustulemustest

2020. aasta eelarves planeeriti kasumiks sihtfinantseerimise brutomeetodi korral (tulud arvestavad Rahvusvahelise Aatomienergia Agentuuri mitterahalist toetust kalibreerimiskeskuse rajamiseks) 58 123 eurot. Sihtfinantseerimise netomeetodi korral (tulud ei arvesta Agentuuri mitterahalist toetust kalibreerimiskeskuse rajamiseks) oli planeeritav kahjum 154 701 eurot. Majandusaasta lõppes 61 464 euro suuruse kahjumiga, mis kaeti eelmiste perioodide jaotamata kasumi arvelt, mis oli piisav kahjumi katmiseks. Kahjum oli tingitud asjaolust, et toetust 212 824 eurot gammamõteseadmete kalibreerimise süsteemi soetamiseks Agentuurilt ei saadud. Koroonaviiruse uus levik ja sellega kaasnenud piirangud sügisel 2020 takistasid süsteemi komponentide, sh. süsteemis kasutatavate kiirgusallikate tarnimist alltöövõtjatelt süsteemi tootjale. Süsteem tarnitakse 2021. aastal ja vastav toetus on planeeritud uuesti AS-i 2021. aasta eelarvesse.

AS A.L.A.R.A. nõukogu on kolme liikmeline. 2020. aastal oli nõukogu koosseis järgmine: Jane Paju (esimees), Merilin-Siret Sahku ja Riina Aasa.

2020. aastal toimus neli nõukogu koosolekut. Nõukogu on heaks kiitnud 2020. majandusaasta aruande, kinnitanud äriühingu 2021. aasta eelarve ja osalenud teiste äriühingut puudutavate küsimuste lahendamisel, mida kajastavad nõukogu koosolekute protokollid.

Nõukogu liikmete tasud 2020. aastal olid:

Jane Paju – 4 800 eurot;

Merilin-Siret Sahku – 2 400 eurot;

Riina Aasa – 2 400 eurot;

Nõukogu liikmete tasud kokku 2020. aastal olid 9 600 eurot.

Äriühingu igapäevast majandustegevust juhtis perioodil 01.01.2020 kuni 31.12.2020 juhataja Joel Valge. 2020. aastal oli äriühingu töötajate arv 10. Juhataja Joel Valge tasu 2020. aastal oli 54 611 eurot.

Nõukogu hindab juhataja tegevuse väga heaks. 2020. aasta eelarve ja tegevuskava on täidetud.

AS A.L.A.R.A. eelmiste perioodide jaotamata kasum seisuga 31.12.2020 on 464 818 eurot.

Nõukogu toetab juhatuse ettepanekut kinnitada 2020. aasta kahjum 61 464 eurot ja jätta vaba omakapital summas 403 354 eurot jaotamata.

Võimaliku hädaolukorra likvideerimiseks on vajalik reserv, mis oleks vajalik võimaliku kiirgushädaolukorra lahendamiseks¹ Paldiski endisel tuumaobjektil ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidlas, seoses AS-i (kiirgus)tegevusega, mille maksumus ekspert hinnangu alusel sõltuvalt hädaolukorra spetsiifikast võib ulatuda kuni 1,8 miljoni euroni. Võimaliku saastuse leviku kiireks piiramiseks on reeglina vajalikud kohesed meetmed, mis võivad eeldada ka koheseid kulusid materjalide, seadmete vms. soetamiseks. Omamata reservi vähemalt 500 000 eurot ei pruugi AS suuta vajalikul määral hädaolukorda likvideerida.

AS-l on kiirgustegevusload Paldiski endise tuumaobjekti saastusest puhastamiseks ja radioaktiivsete jäätmete vaheladustamiseks ning Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla ohutustamiseks. Mõlemal objektil toimub kiirgusseaduse paragrahvi 34 lõike 2 mõistes suure ohuga kiirgustegevus.

Plaanid 2021. aastaks

2021. aastal on AS-l A.L.A.R.A. plaanis teostada järgmised olulisemad tööd, mis on vajalikud Paldiski ja Tammiku objektide haldamiseks ning projektide täitmiseks:

1. Paldiski endise tuumaobjekti haldamine ja selle ohutuse ning turvalisuse tagamine.
2. Paldiski objekti radioaktiivsete jäätmete käitlemise alaste varasemate projektide täitmisel kogutud jäätmete täiendavad kiirgusuuringud ja saastusest puhastamine ning teistelt asutustelt vastu võetud radioaktiivsete jäätmete käitlemine.
3. Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamine ja selle ohutuse ning turvalisuse tagamine.
4. Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla likvideerimine – hoidla pindade nõuetekohane (vastavuses kehtivate Eesti Vabariigi õigusaktidega ja rahvusvaheliselt aktsepteeritud ohutusstandarditega ning lähtudes radioaktiivsete jäätmete käitlemise headest tavadest) saastusest puhastamine, tekkinud radioaktiivsete jäätmete transport, käitlemine ja ladustamine Paldiski objektis asuvas radioaktiivsete jäätmete vahehoidlas.
5. Paldiski endise tuumaobjekti kahe reaktorisektsiooni likvideerimiseks ja radioaktiivsete jäätmete lõpphoidla rajamiseks mõjude hindamise ettevalmistamine ja läbiviimine.
6. Saastunud metallijäätmete sulatamise ettevalmistamine ja läbiviimine.
7. Keskkonna- ja kiirgusseire läbiviimine Paldiski objektis ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidlas. Vajadusel seiretulemustest lähtuvalt meetmekavade koostamine ja rakendamine.
8. Omanikuta kiirgusallikate ohutustamine ja selleks valmisoleku tagamine.
9. Ioniseeriva kiirguse mõõteseadmete kalibreerimiskeskuse rajamine.

Ülalnimetatud tööde teostamiseks on AS-le A.L.A.R.A. 2021. a. riigieelarvest eraldatud sihtotstarbelist toetust 628 000 eurot, radioaktiivsete jäätmete lõpphoidla rajamise mõju hindamiseks kasutatakse 531 250 eurot Euroopa Liidu struktuuritoetuste vahendeid ja 93 750 eurot SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse toetuse vahendeid ning Rahvusvahelise Aatomienergia Agentuuri poolne mitterahaline toetus ioniseeriva kiirguse mõõteseadmete kalibreerimiskeskuse rajamiseks on 245 674 eurot. Lisaks kasutatakse AS-i müügi- ja finantstulu vahendeid 60 580 eurot ja eelmiste perioodide jaotamata kasumi vahendeid 23 601 eurot.

¹ – kiirgusseaduse paragrahv 32 lõige 14 kohustab kiirgustegevusloa omanikku leevendama hädaolukorra (seaduses nimetatud „avariikiirituse olukorra“) tagajärgi.

2021. aasta investeeringuna on kavas kalibreerimiskeskuse ruumi rekonstrueerimisega jätkamine mahus 19 000 eurot.

Põhjus riigi osaluse säilitamise vajaduse kohta:

- AS A.L.A.R.A. põhiülesandeks on kahe minevikupärandina riigi vastutusse antud spetsiifilise objekti – Paldiski endise tuumaobjekti ja Tammiku radioaktiivsete jäätmete hoidla haldamine ning ohutustamine;

- radioaktiivsete jäätmete vastuvõtmine käitlemiseks ja vaheladustamiseks teistelt asutustelt ja ettevõtetelt, mis vastab rahvusvahelistele ja Euroopa Liidu radioaktiivsete jäätmete käitlemise ning vaheladustamise nõuetele. Ettevõtetelt teistelt ettevõtetelt radioaktiivsete jäätmete vastuvõtmise teenuse eest on kaduvväike võrreldes kulutustega, mis on vajalikud desaktiveerimise ja demontaažitööde teostamiseks Paldiski ja Tammiku objektidel.

- AS A.L.A.R.A. on ainuke tööstuses, tervishoiu- ja teadusasutustes tekkivate radioaktiivsete jäätmete käitlemiseks kiirgustegevusluba omav ettevõtte Eestis. AS omab ainsana piisavat oskusteavet omanikuta kiirgusallikate ohutustamisel.

- AS A.L.A.R.A. on keskvalitsusse kuuluv riigi osalusega äriühing riigieelarve seaduse tähenduses.

(allkirjastatud digitaalselt)

Jane Paju

(allkirjastatud digitaalselt)

Merilin-Siret Sahku

(allkirjastatud digitaalselt)

Riina Aasa